

REGERINGEN

Justitiedepartementet

Regeringsbeslut

2014-09-04

Ju2014/3130/L4

Ju2014/5423/L4

Ju2014/4445/KRIM (delvis)

Rikspolisstyrelsen

Box 12256

102 26 Stockholm

Uppdrag till Rikspolisstyrelsen angående polisens medverkan när den som utsatts för brott behöver hämta tillhörigheter i hemmet

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Rikspolisstyrelsen att inventera de rutiner och riktlinjer som används som vägledning när det gäller polisens stöd och hjälp till personer som har utsatts för brott av närstående. När det gäller polisens medverkan då den som utsatts för brott behöver hämta tillhörigheter i hemmet ska Rikspolisstyrelsen utvärdera om rutinerna och riktlinjerna är adekvata och tillräckliga, om de bidrar till att bedömningarna blir enhetliga och om de polisanställdas kunskap om regleringen, rutinerna och riktlinjerna är tillräcklig. Om de nuvarande riktlinjerna inte fyller de behov som finns, bör dessa ersättas.

Regeringen uppdrar vidare åt Rikspolisstyrelsen att – om utvärderingen föranleder det – genomföra de utbildnings- eller informationsinsatser som krävs för att polisanställda ska kunna göra säkra och enhetliga bedömningar av vilket stöd och vilken hjälp som lämpligen bör ges till den som har utsatts för brott av närstående.

Uppdraget ska senast den 1 juli 2015 redovisas till regeringen (Justitiedepartementet).

Bakgrund

Regeringen beslutade den 26 april 2012 att tillkalla en nationell samordnare med uppdrag att åstadkomma en kraftsamling för att motverka våld i nära relationer (dir. 2012:38). Den nationella samordnaren överlämnade den 27 juni 2014 betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga (SOU 2014:49) till regeringen. Av betänkandet framgår bl.a. att det förekommit olika åsikter om det kan anses ingå i socialtjänstens uppgifter och i polisens serviceverksamhet och personskyddsarbete att bistå våldsutsatta med att hämta personliga tillhörigheter.

Den nationella samordnaren anser att såväl socialtjänstlagen (2001:453) som polislagen (1984:387) ger tillräckligt utrymme för socialtjänsten respektive polisen att under vissa förutsättningar bistå våldsutsatta med att hämta sina tillhörigheter och att några lagändringar därför inte behövs. Däremot behövs förtydligande föreskrifter för både socialtjänsten och polisen (a. SOU s. 113 f.). Samordnaren föreslår bl.a. att regeringen ska ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att meddela verkställighetsföreskrifter till serviceskyldigheten i polislagen för hur polisen bör agera. Samordnaren föreslår vidare att Socialstyrelsen ges i uppdrag att närmare förtydliga socialtjänstens ansvar och rutiner för när våldsutsatta kan få bistånd att hämta personliga tillhörigheter i hemmet (a. SOU s. 117 f.).

Riksdagen har genom riksdagsskrivelse 2013/14:177 meddelat att den bl.a. delvis bifallit motion 2012/13:Ju201 av Lena Olsson m.fl. och motion 2012/13:202 av Lena Olsson m. fl. och gett till känna som sin mening vad Justitieutskottet har anfört i betänkande 2013/14:JuU18 om att regeringen ska vidta åtgärder för att förbättra möjligheterna för kvinnor som tvingats fly från eller som lämnat en närstående man och känner rädsla för våld eller hot om våld från honom, att i skydd av polis återvända hem för att hämta sina och eventuella barns tillhörigheter.

Skälen för regeringens beslut

Brott orsakar mänskligt lidande och otrygghet. Det gäller i särskilt hög grad den som utsätts av brott av närstående. Att minska brottsligheten är ett av de bästa sätten att öka tryggheten. Regeringen har därför under de senaste åren föreslagit en rad lagändringar som syftar till att underlätta för den som utsatts för brott, bl.a. regler om utvidgat kontaktförbud, en ny brottskadslag och ett nytt brott, olaga förföljelse. Omfattande satsningar har också gjorts för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, där olika åtgärder för att stärka kvaliteten i rättsväsendet har ingått. Regeringen har också genomfört en stor satsning på polisen och rättsväsendet i övrigt. Riksdagen har på regeringens förslag beslutat att de nuvarande polismyndigheterna och Rikspolisstyrelsen ska slås samman till en myndighet den 1 januari 2015, i syfte att effektivisera polisverksamheten.

Det är viktigt att de som utsätts för brott av en närstående får det stöd och den hjälp som behövs så tidigt som möjligt. I de situationerna har polisen ofta en betydelsefull roll. Många gånger är det polisen som får den första kontakten med en person som utsatts för brott av en närstående.

Enligt 2 § polislagen hör det till polisens uppgifter att lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp, när sådant bistånd lämpligen kan ges av polisen. Härigenom regleras polisens hjälpande verksamhet, som utgör en del av vad som brukar kallas dess serviceverksamhet. Uppgiften kan, om förutsättningar i övrigt föreligger, i det enskilda fallet innefatta

att följa med den som har utsatts för brott till bostaden för att hämta personliga tillhörigheter i form av t.ex. kläder och medicin. Det finns således, som den nationella samordnaren konstaterat, redan lagstöd för polisen att hjälpa den som har utsatts för brott att hämta personliga tillhörigheter. Den som begär hjälp kan dock inte automatiskt påräkna att få det. Om hjälp kan ges beror bl.a. på om det finns tillgängliga resurser. Det kan också finnas andra skäl till att det inte är lämpligt att polisen ger den hjälp som efterfrågas.

Det är viktigt att polisanställda som möter personer som har utsatts för brott av närstående har kunskap om den reglering och de rutiner som gäller för stöd och hjälp till den som har utsatts för brott. Regeringen delar riksdagens uppfattning att den osäkerhet som råder inom polisen och inom socialtjänsten i fråga om vilken hjälp som kan ges till utsatta kvinnor inte är acceptabel. Därför bör ett uppdrag ges till Rikspolisstyrelsen att se till att polisens verksamhet i detta avseende förbättras. Regeringen vill understryka att inte bara kvinnor utan även män, eller de som lever i samkönade relationer, kan befinna sig i motsvarande situation.

Regeringen avser att ge ett motsvarande uppdrag till Socialstyrelsen att se över befintliga riktlinjer och rutiner för socialtjänsten när det gäller att bistå den som har utsatts för brott med att hämta personliga tillhörigheter i hemmet.

Uppdraget

Regeringen uppdrar åt Rikspolisstyrelsen att inventera de rutiner, riktlinjer och andra dokument som används som vägledning när det gäller stöd och hjälp till personer som utsatts för brott av närstående. När det gäller polisens medverkan då den som utsatts för brott behöver hämta tillhörigheter i hemmet ska Rikspolisstyrelsen utvärdera om rutinerna, de vägledande dokument som styrelsen har tillställt polismyndigheterna och de riktlinjer som i övrigt finns är adekvata och tillräckliga, om de bidrar till att bedömningarna blir enhetliga och om de polisanställdas kunskap om regleringen, rutinerna och riktlinjerna är tillräcklig. Om de nuvarande riktlinjerna inte fyller de behov som finns, bör dessa ersättas. Rikspolisstyrelsen ska samråda med Socialstyrelsen, och vid behov med andra myndigheter, angående behovet av riktlinjer och utformningen av dessa.

Rikspolisstyrelsen ska vidare – om utvärderingen föranleder det – genomföra de utbildnings- eller informationsinsatser som krävs för att polisanställda ska kunna göra säkra och enhetliga bedömningar av vilket stöd och vilken hjälp som lämpligen bör ges till den som utsatts för brott av någon närstående.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2015.

På regeringens vägnar

Beatrice Ask

Markus Hellsten

Kopia till

Socialdepartementet (S/FST, S/RS)

Utbildningsdepartementet (U/Jäm)

Genomförandekommittén för nya Polismyndigheten (Ju 2012:16)

Socialstyrelsen

Riksdagen (Justitieutskottet)